

ІДЕОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ І «ШВЕДСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛІЗМУ»

Соціально-економічні, політичні, ідеологічні і духовно-культурні перетворення вимагають теоретичної і практичної розробки цивілізаційних важелів, які б сприяли становленню правової демократичної соціальної держави. Всебічний аналіз соціал-демократичної ідеології показує, що вона є загальносвітним прогресивним явищем. Саме тому перед вченими-суспільствознавцями стоїть завдання аналізу сучасної соціал-демократичної ідеології, практична актуальність якої зумовлена необхідністю утвердження політичної, економічної, соціальної, міжнародної демократії. Актуалізацію даної проблеми в постсоціалістичних країнах можна пояснити тим, що соціал-демократична парадигма стала однією з провідних суспільно-політичних течій ХХ століття, її ідеали стали основою демократичних змін і розвитку громадянського суспільства. Науковий інтерес до соціал-демократії можна пояснити тим, що вона є життєздатною і соціально ефективною центристською політичною ідеологією, однією з магістральних ліній трансформації суспільства.

Соціал-демократія – соціальна політика та ідейно-політична течія, що виникла в рамках соціалізму і згодом трансформувалася на позиції поступового вдосконалення капіталізму з метою утвердження соціальної справедливості, солідарності і більшої свободи. Ідеологія сучасної соціал-демократії знаходиться трохи лівіше соціал-лібералізму і трохи правіше демократичного соціалізму. На відміну від демосоціалістів, соціал-демократи не наполягають на необхідності примусової націоналізації засобів виробництва. На відміну від соціал-лібералів, вважають, що в основі суспільного устрою, все-таки повинна превалювати соціалістична, а не капіталістична орієнтація.

Скандинавська модель – (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія) – колективістсько-універсалістська модель соціально-економічного розвитку на основі приватної власності і ринку. В ній економіка має соціальний аспект, який передбачає вирівнювання рівня життя населення за рахунок використання результатів приватно-капіталістичного підприємництва й економічного зростання. Держава активно втручається в економіку в дусі кейнсіанських рецептів, встановлює високі ставки оподаткування. Доходи розподіляються на користь малозабезпечених громадян і розповсюджених різноманітних «вільних асоціацій». Ця модель у 1960–1980 рр. була характерна для скандинавських країн, і в першу чергу Швеції, тому і отримала таку назву. Вона дозволила у ці роки скандинавським країнам досягти найвищих, серед інших розвинених країн, показників соціалізації економіки, зокрема у розподілі ВВП, соціальних витратах держави, за ступенем рівномірності в розподілі доходів, зближенню рівнів оплати праці, зниженням кількості осіб, які перебувають нижче офіційної межі бідності.

Етапи розвитку скандинавської моделі Скандинавська модель пройшла три етапи розвитку. Перший – довоєнні 1930-ті рр., другий – післявоєнні роки аж до середини 1970-х рр., третій – наступні десятиліття. Проте ця модель почала знижувати свою ефективність уже в першій половині 1980-х років, коли стала розпадатися централізована система колективно-договірної регулювання, до мінімуму зменшився вплив держави в царині формування заробітної плати. Темпи економічного зростання почали знижуватися, тому з початку 1990-х стали говорити про можливий четвертий етап розвитку, коли на скандинавську модель почали впливати моделі соціально-економічного розвитку в рамках ЄС. Проте цей вплив змусив лише здійснити.

Висновки. Сучасні тенденції еволюції економічної демократії зводяться до двох моделей суспільного розвитку: 1) так звана неокласична монетаристська модель; 2) соціально-орієнтована модель (В.Ойкене), що є третім шляхом розвитку суспільства. Запорукою економічної демократії є «сформоване суспільство», яке культивує атмосферу соціального партнерства і поступово послабляє класову конфронтацію. Вводиться поняття «економічного гуманізму», як засади економічної демократії, і поняття «соціалізації», як становлення нового типу економічної системи.

Список використаних джерел

1. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Гроян С.С. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
2. Політологічна енциклопедія. Навчальний посібник. / Укладачі: Карасевич А. О., Карасевич О.О., Шачковська Л.С. Умань.: ПП Жовтий О.О., 2016. 548 с..
3. Томахів В. Я. Загальна теорія політики: навч. посіб. / В. Я. Томахів. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2020. 212 с.
4. Політологічний енциклопедичний словник / Упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид. К.: Генеза, 2004. 736 с.